

Asia: VN/35729/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi sosiaalihuoltolain ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Taustatiedot lausunnonantajalta

Edustan

Hyvinvointialue, Helsingin kaupunki tai HUS

Lausunnonantajan lausunto

1 Onko ehdotus kokonaisuudessaan kannatettava?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?

-

2 Vastaavatko ehdotukset esityksen tavoitteita?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti esityksen tavoitteista?

-

3 Lausuntopalaute luvusta 1, onko erityistä tukea tarvitsevaa asiakasta koskeva pykäläesitys 5 a § kannatettava?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?

-

4 Lausuntopalaute luvusta 2, onko erillinen hyvinvoinnin edistämistä koskeva 10 a § kannatettava?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?

-

5 Lausuntopalaute luvusta 3 - sosiaalityö ja sosiaaliohjaus: Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti?

-

6 Lausuntopalaute luvusta 3 - lapsiperhepalvelu: Onko ehdotus uudesta lapsiperhepalvelusta ja siihen sisältyvästä taloudellisesta tuesta selkeä ja toteutettavissa oleva?

Osittain ei

Perustelut tiiviisti?

Sosiaalihuoltolain muutoksella pyritään perheiden tuen tarpeen tunnistamiseen ja siihen vastaamiseen oikea-aikaisesti. Tavoitteena on, että asiakas saisi tarvitsemaansa ohjausta, neuvontaa ja ammatillista tukea ennen tilanteiden monimutkaistumista ja pitkittymistä. Muutosehdotuksen tavoitteena on vahvistaa ennaltaehkäisyä ja perustason palveluita sekä porrastaa palveluita tarkoituksenmukaisesti. Me perheneuvolan ammattilaiset ja yhteistyökumppanimme koemme, että perheneuvola on jo nykyisellään muutosehdotuksen tavoitteita vastaava palvelu. Tässä kannanotossa perustelemme tarkemmin näkemyksiämme.

Perheneuvolatyö on matalan kynnyksen perhepalvelu, joka on asiakkaille vapaaehtoista ja maksutonta. Vaikka kyseessä on matalan kynnyksen palvelu, ei työskentelyote ole kevyt. Työskentely on moniammatillista, koko perheen huomioivaa ja vastaa erilaisiin perhe-elämän tilanteisiin. Perheneuvolapalvelu eroaakin useista muista sosiaalihuollon palveluista siinä, että se ei ole vain koordinoivaa vaan aidosti räätälöityä hoidollista työtä toteuttava palvelu, jossa pystytään tarjoamaan monipuolisesti erilaisia interventioita ja vaikuttavaa terapeutista työskentelyä. Perheneuvolassa on kattavasti erityisosaamista perheiden monimuotoisten haasteiden kanssa työskentelystä, ja tukea saa muun muassa vanhemmuuteen, ero- ja uusperhetilanteisiin, perheen vuorovaikutukseen, lapsen ja nuoren hyvinvointiin, parisuhteisiin sekä kriiseihin, kuten vanhemman vakavaan sairastumiseen. Perheneuvoloilla on myös tärkeä rooli toteuttaa avioliittolain mukaista perheasioiden sovittelua sekä Terapiat etulinjaan –hankkeen interventioita sosiaalihuollon puolella. Perheneuvola onkin ollut suosittu palvelu, jossa asiakasmäärät ovat pysyneet suurina.

Sosiaalihuoltolain muutoksella pyritään palveluiden porrastamiseen tarkoituksenmukaisesti. Tällä hetkellä perheneuvola on niitä harvoja palveluita, joissa sosiaalihuollon ja terveydenhuollon ammattilaisten tuki ja koko perheen auttaminen samassa paikassa mahdollistuvat ilman pallottelua luukulta toiselle. Perheneuvolassa asiakkaaksi pääseminen ei vaadi lähetettä, perhettä pystytään tukemaan kokonaisuutena ja yhteistyötä tehdään tiiviisti muiden palveluiden, kuten varhaiskasvatuksen, perheiden sosiaalityön, lastensuojelun, terveydenhuollon ja kolmannen sektorin palveluiden kanssa. Näin asioita on mahdollista hoitaa mahdollisimman pitkään perustasolla.

Kymenlaakson hyvinvointialueen lasten ja perheiden palveluissa perheneuvola on ainoa palvelu, jossa myös aikuinen voi olla asiakkuudessa ja saada vanhemmuuden ja parisuhteen tukea riippumatta siitä onko lapsella asiakkuutta. Tämä tarkoittaa sitä, että vaikka lapsen oma oireilu ei vielä ylittäisi kynnystä hakea apua, voidaan vanhempaa tukea jo ennaltaehkäisevästi niin, ettei lapsen oireilun tarvitse pahentua ennen avun saamista.

Koska perheiden tilanteet ja vaikeudet ovat moninaisia ja monimutkaisia, on myös ammattilaisten kattavan osaamisen tarve ilmeinen. Monilla perheneuvolan työntekijöillä on oman tutkinnon rinnalle hankittuja lisäkoulutuksia. Riittävä ammatillinen osaaminen työskentelyn alusta alkaen on tarpeen, jos työskentelystä toivotaan mahdollisimman tehokasta ja vaikuttavaa. Perheneuvolan ammattilaiset työskentelevät monimutkaisten ilmiöiden, kuten ylisukupolvisten traumojen, kiintymyssuhteiden ja perheiden tunnesuhteiden parissa. Tämä kaikki on juuri sitä vaikuttavaa työtä, jolla pitkällä tähtäimellä saavutetaan säästöjä. Tärkeä osa ammattitaidon hyödyntämistä vaikuttavalla tavalla on sosiaalityöntekijöiden ja psykologien moniammatillinen yhteistyö. Asiantuntijatieto yksinään ei kuitenkaan ole riittävä perheiden tilanteiden parantamiseksi, vaan ensiarvioisen tärkeässä roolissa perheneuvolatyössä on aidosti kohtaava vuorovaikutteinen työskentely yhdessä perheen ja asiantuntijoiden kesken.

On selvää, että kustannusnäkökulma tulee huomioida osana sosiaalihoitolain uudistusta siten, että ratkaisut ovat kustannustehokkaita myös pitkällä aikavälillä. Nykyisten säästöpainoiden keskellä on kuitenkin vaarana, että hyvinvointialueet joutuvat tekemään lyhytnäköisiä ratkaisuja, joilla saavutetaan vain hetkellisiä säästöjä samalla, kun pidemmän aikavälin kustannukset kasvavat merkittävästi. Erityisen huolestuttavaa on, että säästöjä haetaan varhaisen tuen moniammatillisuudesta, vaikka sen avulla voidaan ehkäistä raskaampien ja kalliimpien palveluiden tarvetta. Isolle osalle perheneuvolan asiakkaista varhainen tuki perheneuvolassa on riittävä, eikä sen ansiosta tarvetta esimerkiksi erikoissairaanhoidolle, lastensuojelulle tai käräjäoikeuden toimenpiteille pääse syntymään. Mikäli perheneuvolan tarjoamaa tukea karsitaan, näennäiset säästöt voivat nopeasti siirtyä moninkertaisina kustannuksina näihin raskaampiin palveluihin. Samalla lisätään inhimillistä kärsimystä, joka olisi ollut oikea-aikaisella ja riittävällä tuella mahdollista välttää.

Aiemmin tehdyt selvitykset tukevat näkemystä matalan kynnyksen palveluiden tarpeellisuudesta. Esimerkiksi valtioneuvoston kaksi vuotta sitten julkaistun selvityksen (1) mukaan monialaista yhteistyötä sosiaalihuollon yleisten palveluiden, lasten ja nuorten mielenterveys- ja päihdepalveluiden sekä opiskeluhoollon välillä tulisi vahvistaa ja kehittää. Nyt esitetty lakimuutos vie kehitystä kuitenkin päinvastaiseen suuntaan, sillä säästöpainotukset uhkaavat heikentää juuri sitä monialaista yhteistyötä, jota esimerkiksi perheneuvolapalveluissa on jo onnistuneesti toteutettu. Kymenlaaksossa tulosaluejohtaja ja vastuuylilääkäri Mia Tapiola on todennut, että alueellamme on saavutettu tilanne, jossa lastenpsykiatrian lähetteet ovat määrällisesti kääntyneet laskuun. Kasvatus- ja perheneuvonnasta luopuminen nykyisessä muodossaan voi muuttaa tilannetta eri suuntaan.

Perheissä useamman yksilön välille rakentuvat vuorovaikutussuhteet ja niihin heijastuvat vaikeudet eivät ole yksinkertaisia. Perheneuvolassa asiakkaat kertovat usein siitä, miten samoja asioita on

aiemmin käsitelty monessa eri palvelussa tilannetta arvioiden, mutta perheet eivät ole saaneet apua. Haasteita on kyetty selvittämään, mutta ei riittävästi hoitamaan. Vasta perheneuvolassa moni asiakas on kokenut tilanteensa tulleen kuulluksi ja kohdatuksi siinä laajuudessa, mitä heidän auttamisensa on vaatinut. Parannusta ennaltaehkäiseviin palveluihin kyllä tarvitaan – ja perheneuvolan ja sen moniammatillisen tiimin tulisi olla tiivis, lailla suojattu osa tätä parannusta.

29.5.2026 Kouvola

Kyminlaakso hyvinvointialueen perheneuvolan henkilöstö

1. Lasten ja perheiden sosiaalipalvelut : Varhaisen tuen tilannekuva ja kehittämistarpeet, <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/items/30b71ce0-ee18-48a3-826a-973660f00dfc>

7 Lausuntopalaute luvusta 3 - Onko ehdotus uudesta työkäisten toimintakyvyn ja osallisuuden tuen palvelusta selkeä ja toteutettavissa oleva?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti?

-

8 Muu lausuntopalaute lukuun 3?

-

9 Lausuntopalaute sosiaalihuollon toteuttamisen alkuvaiheessa: neuvonta ja ohjaus, vireilletulo ja sosiaalihuollon asiakkuus, yhteyden saaminen sosiaalihuoltoon ja tuen tarpeen arviointi (luvut 2 ja 4) Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti?

-

10 Lausuntopalaute luvusta 4 – asiakassuunnitelma ja omatyöntekijä? Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti?

-

11 Lausuntopalaute luvusta 4 - erityistä tukea tarvitsevan lapsen sosiaalityöntekijän asiakasmitoitus. Onko ehdotus selkeä ja toteutettavissa oleva?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti?

-

12 Muu lausuntopalaute lukuun 4?

-

13 Lausuntopalaute luvusta 5 - sosiaalityöntekijän erityiset tehtävät. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti?

-

14 Lausuntopalaute luvusta 5 - sosiaalihuollosta vastaava viranhaltija. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti?

-

15 Lausuntopalaute sosiaalihuollon asiakastietojen kirjaamisesta. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti?

-

16 Lausuntopalaute asiakasmaksuihin ehdotetuista muutoksista?

-

17 Lausuntopalaute muista säädösmuutosehdotuksista?

-

18 Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotusten taloudellisista vaikutuksista?

Osittain ei

Perustelut tiiviisti?

Kasvatus- ja perheneuvonnan näkökulmasta esitys ei toisi säästöjä pitkällä aikavälillä, vaan pikemminkin kasvatus- ja perheneuvonnan asiakkaat siirtyisivät raskaampien ja kalliimpien palveluiden, kuten lastensuojelun ja erikoissairaanhoidon, asiakkaiksi.

19 Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotusten muista vaikutuksista ja yhteisvaikutuksista?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti?

-

Augustin Heidi
Kymenlaakson hyvinvointialue - Perheneuvolan henkilöstö